

ਜਮਾਤ: ਦਸਵੀਂ

ਪੇਪਰ- ਪੰਜਾਬੀ ਬੀ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1. ਸੁੰਦਰ ਲਿਖਾਈ

05

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2. ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :-

10

(ੳ) ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸੁੱਧ ਤੇ ਮਿਆਰੀ ਰੂਪ ਸਮਝਣ ਲਈ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਬੜੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ ?

(ਅ) ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ?

(ੲ) ਟਕਸਾਲੀ ਬੋਲੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਕਿਹੜੀ ਉਪਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

(ਸ) ਵਿਆਕਰਨ ਦੇ ਕਿਸ ਭਾਗ ਅਧੀਨ ਭਾਸ਼ਾਈ ਧੁਨੀਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

(ਹ) 'ਕੁੜੀਆਂ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।' ਇਸ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜਾ-ਕਿਹੜਾ ਸ਼ਬਦ ਨਾਂਵ ਹੈ

(ਕ) ਤਰਨਤਾਰਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿੱਚ ਮਾੜੀ ਉਪ-ਬੋਲੀ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)

(ਖ) 'ਹਨੇਰਾ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਇਸਤਰੀ ਲਿੰਗ 'ਹਨੇਰੀ' ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)

(ਗ) ਇੱਕ ਮਨੁੱਖ, ਚੀਜ਼ ਜਾਂ ਗੁਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਇੱਕ-ਵਚਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਸਹੀ/ਗਲਤ)

(ਘ) 'ਬੱਚੇ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ।' ਵਾਕ ਦਾ ਕਾਲ..... ਹੈ। (ਵਰਤਮਾਨ/ਭੂਤਕਾਲ)

(ਙ) ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਅਰਥ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ..... ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ਸਮਾਨਾਰਥਕ/ਬਹੁਅਰਥਕ).

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਲਗਪਗ 400 ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਲੇਖ ਲਿਖੋ।

10

ਸਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠਾ ਮੇਲਾ, ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਦਾ ਵਧਦਾ ਰੁਝਾਨ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ, ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4. ਵਿਦੇਸ਼ ਰਹਿੰਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪੱਤਰ ਲਿਖੋ।

2+3+1=6

ਜਾਂ

ਸਾਈਕਲ/ਸਕੂਟਰ/ ਚੋਰੀ ਹੋਣ ਸੰਬੰਧੀ ਥਾਣਾ-ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ ਲਿਖੋ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਰ੍ਹੇ ਦੀ ਸੰਖੇਪ-ਰਚਨਾ ਲਗਪਗ ਇੱਕ-ਤਿਹਾਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਢੁੱਕਵਾਂ ਸਿਰਲੇਖ ਵੀ ਲਿਖੋ।

4+1=5

ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੋਵੇ, ਉਹੀ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨੂੰ ਏਸੇ ਲਈ ਸੁੱਭ ਸ਼ਗਨ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਸਾੜਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ-ਸਾੜਾ ਬੜੀ ਕੁਸ਼ਗਨ ਅਵਸਥਾ ਹੈ। ਸਾੜਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਦਲੇਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਹਿੰਮਤ ਤੋਂ ਕਤਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹੀਣਤਾ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਏਸੇ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਸਾੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਕਰੋਧ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਦੇਵੇਂ ਹੋਣ, ਉੱਥੇ ਫੇਰ ਕੋਈ ਭਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਦੇਵੇਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ। ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਅਭਿਲਾਖੀ ਨੂੰ ਬੜੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਖਬਰਦਾਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਢੇਰ ਚਿਰ ਤੱਕ ਵਲ-ਵਲਾ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਪਰ ਜਦ ਤਕ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਹਬਤ ਤੋਂ ਸ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਰਹਾਂਗੇ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਇਹ ਆ ਜਾਣ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਕੋਲੋਂ ਸ਼ਰਮ ਖਾਓ, ਜਿਹੜਾ ਉੱਚੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਤੁਸਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰ ਕੇ ਕ੍ਰੋਧ ਦੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰੋ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਅਵਸਥਾ ਬਦਲਦੀ ਜਾਏਗੀ ਤੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਐਸਾ ਆ ਜਾਏਗਾ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਉੱਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਆਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

1+1+1=3

ਘਰ-ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਤਕਰਾਰਾਂ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਜਾਂ ਤਕਰਾਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਿਲ ਵੀ ਦੁਖਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੱਕ ਅਣ-ਬਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੰਨ ਲਓ ਜੇਕਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਹੋ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗ਼ਲਤੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਗ਼ਲਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਗ਼ਲਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਣਖ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਅਣਖ ਨਹੀਂ ਘਟਦੀ, ਸਗੋਂ ਸਾਡਾ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਉਜਾਗਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਬਚਾਅ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਮਸਲੇ ਵੱਡੇ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਤਣਾਅ-ਮੁਕਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

1. ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
2. ਸਾਨੂੰ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ?
3. ਗ਼ਲਤੀ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਨਾਲ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 7. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਚਾਰ ਨੂੰ ਵਾਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤੋਂ ਕਿ ਅਰਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣ :- **2+2+2+2=8**

ਉਗਲ ਕਰਨਾ, ਅੱਡੀਆਂ ਚੁੱਕ-ਚੁੱਕ ਵੇਖਣਾ, ਟਕੇ ਵਰਗਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ, ਛੱਕੇ ਛੁਡਾਉਣਾ, ਕੱਖਾਂ ਤੇ ਹੌਲਾ ਹੋਣਾ, ਹੱਥ ਅੱਡਣਾ, ਅੱਖਾਂ ਫੇਰ ਲੈਣਾ, ਗੁੱਡੀ ਚੜ੍ਹਨੀ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 8. ਵਿਸਰਾਮ- ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਗਾ ਕੇ ਲਿਖੋ (ਕੋਈ ਦੋ).

1+1=2

- (i) ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਜੇ ਮੇਰੀ ਗੱਦ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਇਆ ਜੀਤੀ ਨੇ ਕੜਕ ਕੇ ਆਖਿਆ
- (ii) ਵਿਦਿਆਰਥੀਓ ਨਕਲ ਦੀ ਥਾਂ ਸਦਾ ਅਕਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ
- (iii) ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਜਿਹੜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਹੈ
- (iv) ਹਾਏ ਬਾਪੂ ਜੀ ਕੰਡਾ ਚੁੱਭਦਿਆਂ ਹੀ ਹਰਮੀਤ ਨੇ ਚੀਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 9. (ੳ) ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ? (ਅ) ਵਿਆਕਰਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ। (ੲ) ਧੁਨੀ ਬੋਧ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

1+1+1=3

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10. (ੳ) ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਲਿਪੀ ਕਿਹੜੀ ਹੈ ? (ਅ) 'ੳ' ਨਾਲ ਕਿਹੜੀ-ਕਿਹੜੀ ਲਗ ਲਗਦੀ ਹੈ?

1+1=2

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11. (ੳ) ਨਾਂਵ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਸਹਿਤ ਦਿਉ।

(ਅ) ਪੁਰਖਵਾਚਕ ਪੜਨਾਂਵ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਸਹਿਤ ਲਿਖੋ।

2+2=4

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 12. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਾਕ ਨੂੰ ਵਚਨ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਬਦਲ ਕੇ ਦੋ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਵਾਕ ਬਣਾਓ।

ਘੋੜਾ ਦੌੜ ਰਿਹਾ ਹੈ।

2

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 13. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਾਕ ਨੂੰ ਭੂਤਕਾਲ ਤੇ ਭਵਿੱਖਤ ਕਾਲ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਉਪਰੰਤ ਦੋ ਵੱਖੇ ਵੱਖਰੇ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

2

ਮੁੰਡੇ ਭੰਗੜਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 14. (ੳ) 'ਹਾਰ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਰਥ ਦੱਸ ਕੇ ਵਾਕ ਬਣਾਓ।

(ਅ) ਚਾਨਣ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦੋ ਸਮਾਨ-ਅਰਥਕ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ।

(ੲ) 'ਨਿਰਮਲ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ।

1+1+1=3

ਤਿਆਰ ਕਰਤਾ: ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਮਿਸਟਰੈਸ

ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਤਾ: ਸ੍ਰ. ਵਤਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਭਾਗਸਰ